קדד אדום-פרחים פורח בחגורה הכרקוצית בחרמון (יולי 2018)

כתבה: **ערגה אלוני**

קדד אדום-פרחים *Astragalus cruentiflorus* (קטניות), הוא בן-שיח נמוך הגדל בחרמון ומשתייך למינים הגדלים בחגורה הכרקוצית (טרגקנתית). הצמח קוצני, מעוגל ושטוח דמוי כר בקוטר 40-20 ס"מ. גובהו 30-20 ס"מ, ענפיו מסועפים סבוכים וצפופים. גוון הצמח אפור כסוף. מה שמקנה לו את הצבע הן שערות בהירות הדוקות, המכסות בצפיפות את שטח פני העלעלים. העלה מורכב מנוצה בעל מספר עלעלים זוגי, בין 8-10 עלעלים. הם תמימים, יושבים, מסודרים נגדית על ציר ראשי קשיח המסתיים בקוץ ארוך. אורך העלעל 2-1 ס"מ, גם הוא מסתיים בזיף קוצני קצר.

קדד אדום-פרחים בנוף הצומח הכרקוצי בחרמון. צילמה: ערגה אלוני ©
להגדלה - לחצו על התמונות

הפרחים פרפרניים, מסודרים בתפרחת אשכול בראש הענפים. האשכולות צפופים ובולטים בקו המתאר של הצמח ויוצרים בנוף כתם צבע ורוד עדין. צבע הפרח ורוד בהיר עד כהה, אורכו כ-1 ס"מ. עלי הגביע 5, מאוחים ובעלי שיניים ארוכות וצרות. צבע הגביע מכסיף בשל שערות קצרות בהירות המכוסות אותו. 5 עלי הכותרת של הפרח הפרפרני שונים בגודלם ובצורתם. ברוב פרחי הפרפרניים המפרש זקוף וגדול מעלי הכותרת האחרים. שני עלי כותרת פונים כל אחד לכיוון נגדי (משוטים) ושניים צמודים עם מבנה של מרזב (סירה) בהם מסתתרים אברי המין. ב**קדד אדום-פרחים**, עמדת הפרח הצעיר במצב ניצן זקופה. כאשר הפרח מתבגר ונפתח הוא משנה את עמדתו ומפנה את המפרש אופקית או כלפי מטה. על המפרש משורטטים קווים דקים ורודים כהים המתלכדים בבסיס הכותרת. המשוטים בהירים

מהמפרש, קצרים וצמודים זה לזה. הסירה הנמצאת בין המשוטים – צבעה דומה. עשרת האבקנים מוסתרים בסירה, הזירים של 9 מהם מאוחים חלקית ואבקן אחד חופשי. עמוד העלי ארוך ודק. השחלה עילית, עשויה עלה שחלה אחד.

קדד אדום-פרחים. צילמה: ערגה אלוני ©
מימין – שטח פני הכר בעת הפריחה; במרכז – אשכולות הפריחה; משמאל – פרחים ועלים
להגדלה – לחצו על התמונות

מועד הפריחה הוא מיוני עד אוגוסט. אך הוא לא אחיד בקרב הפרטים באוכלוסייה. יש פרטים המקדימים לפרוח ויש המאחרים. גם צבע הפרח אינו אחיד. אחדים בהירים ואחרים יותר כהים.
ההאבקה נעשית ע"י חרקים כמו דבורים ממינים שונים, מושיות ואחרים. הפרי תרמיל שעיר, מצויד בשערות רכות ובהירות. התרמיל בעל שתי קשוות שנפתחות וביניהם מחיצה שהתפתחה מתפר הגב. המחיצה מחלקת את הפרי לשתי מגורות. בסתיו, כשהצמח עמוס תרמילים, הופעתו מלבינה. עם ההבשלה הגביע ניתק בקלות, התרמיל נפתח בשני תפרים והזרע מתפזר.

קדד אדום-פרחים גדל בחרמון, ברום מ-1,800 עד 2800 מ' בראשי גבעות מוכות רוח, ובמפנים מערביים עם תשתית חצצית טרשית. בחורף בגובה זה שהוא גובה אלפיני, יורד שלג ונושבות רוחות עזות. השלג נישא ברוח ממערב למזרח ושם הוא מורבד ונערם. הצד המערבי ובראשי הגבעות שכבת השלג דקה והוא מתמוסס מהר יותר. הצמחים נחשפים מוקדם יותר למשבי רוח קרים ותנאי הגידול במקום קשים. על כן, כאן גדלים מינים טרגקנתים נושפים כמו: **קדד השרף**, **כרבולת מקרינה**, **חדעד הלבנון** ואחרים. להם יש יכולת לשרוד בתנאים קשים של מעט שלג ורוח מקפיאה בחורף, ובתנאי קיץ יבש לחלוטין ללא גשם.

תפוצתו של **קדד אדום-פרחים** היא מערב אירנו-טורני והוא מין אנדמי לאזור הלבנט. הצמח נפוץ ברכסי הלבנון ומול-הלבנון ובהרי אדום. הוא שייך לסקציה טרגקנתה, בה נכללו מינים בעלי ציר עלה קשה וקוצני וזרע אחד בפרי. מינים מסקציה זו שולטים בהרים

הגבוהים במערב אסיה.

ספרות:

זהרי מ 1980 נופי הצומח של הארץ. עם עובד.

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

שמידע א ולבנה מ 1979 החרמון – טבע ונוף. הוצאת הקבוץ המאוחד, 275 עמודים.

שמידע א ולבנה מ 1981 מגדיר לצמחי החרמון. משרד החינוך והתרבות, אגף הנוער, ירושלים.

שמידע א 1977 ניתוח פיטוסוציולוגי ואקולוגי של הצומח הטרקגנטי של החרמון. דוקטורט, המחלקה לבוטניקה, האוניברסיטה העברית ירושלים.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2018 קדד אדום-פרחים Astragalus cruentiflorus – פורח בחגורה הכרקוצית בחרמון (יולי 2018), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 5.
https://www.kalanit.org.il/astragalus-cruentiflorus-7-18